

Nieuw berijmd

25 psalmen en lofzangen

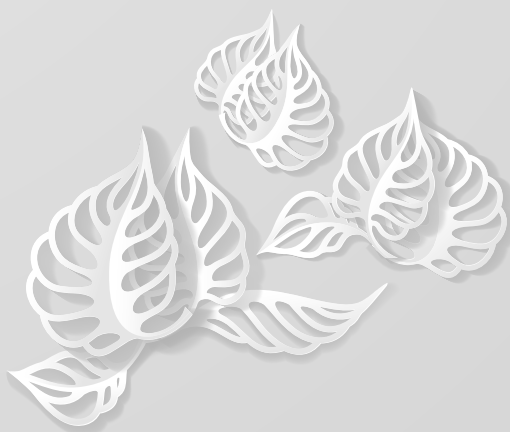

ENNY DE BRUIJN

ENNY DE BRUIJN

Nieuw berijmd

25 psalmen en lofzangen

KOKBOEKENCENTRUM UITGEVERS

UTRECHT

Omslagontwerp: Flashworks.nl – Kampen
Vormgeving: Studio Anton Sinke, www.antonsinke.nl
Muziekgravures: Toine Schreurs en Maaïke Gerlisma

www.kokboekencentrum.nl

ISBN 978 90 435 4127 5
NUR 709

© 2024 Enny de Bruijn

De psalmen 22, 65, 90, 93 en de Lofzang van Zacharias zijn door de auteur vrijgegeven voor rechtenvrij gebruik. Deze vijf werken zijn – met bronvermelding – vrij van auteursrechten en mogen zonder toestemming vermenigvuldigd, geprojecteerd en uitgevoerd worden. Voor de overige berijmingen geldt de gebruikelijke regel dat daarvoor eerst toestemming gevraagd moet worden aan uitgever en auteur.

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Inhoud

Inleiding	7
Psalm 1	13
Psalm 6	15
Psalm 17	18
Psalm 22	21
Psalm 23	27
Psalm 33	28
Psalm 42	32
Psalm 54	35
Psalm 56	37
Psalm 62	40
Psalm 65	42
Psalm 67	45
Psalm 75	47
Psalm 84	49
Psalm 87	52
Psalm 90	53
Psalm 93	55
Psalm 102	56
Psalm 114	61
Psalm 121	63
Psalm 134	65
Psalm 137	66
Psalm 146	68
Lofzang van Maria	71
Lofzang van Zacharias	73
Verantwoording	77
Register op beginregel	80

Inleiding

Dichten in het spoor van de traditie

De psalmen horen bij de mooiste poëzie ter wereld. Ze zijn duizenden jaren oud en ze stammen uit een cultuur die in veel opzichten onbegrijpelijk is geworden. Toch kun je je er als mens, als gelovige, nog altijd in herkennen; toch kunnen de teksten je heel direct en heel diep raken. Hoe dat mogelijk is – dat is iets prachtigs en wonderbaarlijks, iets om je over te verbazen en om ontzag voor te hebben.

Nergens vind je zo veelzijdig de relatie tussen God en mens verwoord, vanuit het gezichtspunt van de mens. Compleet met alle hoogte- en dieptepunten, met gevoelens van vreugde en liefde en dankbaarheid, maar ook met gevoelens van treurigheid, eenzaamheid, woede en onrecht. De psalmen zijn troostvol, maar ook confronterend. Inspirerend, maar ook aanstootgevend. Alles tegelijk.

In de kerken die stammen uit de calvinistische traditie hebben de psalmen altijd een hoofdrol gehad in de gemeentezang. Calvin zelf nam het initiatief tot een berijming in de volkstaal, waarvoor hij de Franse dichter Clément Marot benaderde, en na diens dood de predikant Theodorus Beza. De bundel die zo ontstond, vormde – mét de bijbehorende Geneefse melodieën – de basis voor de gemeentezang in de gereformeerde kerken. Ook in Nederland.

Wie nu, anno 2024, psalmberijmingen wil maken, voegt zich dus in een traditie die eeuwen terugreikt. Allerlei Nederlandse dichters hebben zich er in het verleden mee beziggehouden: Datheen, Marnix, Revius,

Vondel, Van Merken, Voet, Da Costa, Beets, Nijhoff, Barnard, Schulte Nordholt, Meeuse, Borkent, Kuijper, Maasland en vele anderen.

Tientallen berijmingen van alle 150 psalmen zijn er in de loop van de eeuwen gemaakt. De meeste daarvan zijn nooit in de eredienst gezongen. Maar kennelijk zijn er in elke generatie weer opnieuw mensen die het proberen: zorgvuldig luisteren naar de Bijbeltekst en de inhoud daarvan vervolgens zo mooi en goed mogelijk in de woorden van hun eigen tijd, hun eigen generatie weergeven.

Een deel van de teksten in dit boekje is vrij willekeurig ontstaan. Mijn eerste poging tot berijmen kwam voort uit de prijsvraag rondom Schriftberijmingen, die ik voor het *Reformatorisch Dagblad* samen met collega Jaco van der Knijff – naast muziekredacteur ook docent liturgiek aan de Theologische Universiteit Apeldoorn – in de winter van 2013-2014 organiseerde. Bij het voorbereiden daarvan probeerde ik voor het eerst een stukje van Psalm 42 op verschillende manieren te berijmen. Om de deelnemers wat stijlvoorbeelden te bieden.

Daarmee kreeg ik de smaak te pakken, en in de jaren die volgden bleef ik af en toe een berijming maken. Soms in opdracht van het *Reformatorisch Dagblad*, soms voor een bepaalde gelegenheid: bij christelijke feestdagen, bij ziekte, bij een afscheid, bij een jubileum of een promotie. Zo groeide er in de afgelopen tien jaar, haast ongemerkt, een klein stapeltje losse teksten, en ik ben er blij mee dat die nu gebundeld zijn. Samen met een handvol berijmingen die speciaal voor dit boekje

gemaakt zijn om op het mooie getal van 25 psalm- en liedteksten uit te komen.

Bij de keuze van psalmen heb ik geprobeerd om allerlei soorten aan bod te laten komen: lofzangen, klaagliederen, boetpsalmen, wraakpsalmen, bedevaartsliedereren, historische psalmen, wijsheidsliedereren. Ik heb er bovendien naar gestreefd om iets uit alle vijf de 'boeken' te nemen waarin het Bijbelboek Psalmen is verdeeld (Psalm 1-41, Psalm 42-72, Psalm 73-89, Psalm 90-106, Psalm 107-150). Ik heb afgewisseld tussen bekende en minder bekende psalmen. En ik heb twee nieuwtestamentische lofzangen toegevoegd: die van Maria en Zacharias.

Alle berijmingen in deze bundel zijn zingbaar op de traditionele, Geneefse melodieën. Ze zijn bedoeld om te lezen, te zingen, er persoonlijk over te mediteren. Vijf teksten zijn bovendien rechtenvrij te gebruiken (zie de opmerking in het colofon op pagina 4).

Bij het berijmen van Bijbelteksten blijft er altijd sprake van een spanningsveld: in hoeverre houd je als dichter vast aan de oorspronkelijke tekst, in hoeverre ga je er vrij mee om ter wille van de poëtische zeggingskracht? In de 'Verantwoording' achterin dit boekje ga ik wat uitvoeriger in op de keuzes die ik op dit punt gemaakt heb.

Veel dank ben ik verschuldigd aan mijn meelezers: de al eerder genoemde dr. Jaco van der Knijff, die mijn pogingen tot berijmen vanaf het prilste begin heeft begeleid, en daarnaast ds. A. Langeweg en dr. H.F. Massink. Drie theologen met ervaring in zowel het

lezen en interpreteren van Hebreeuwse teksten als het zingen van Nederlandse psalmen. Zij hebben elk een deel van mijn berijmingen zorgvuldig nagelezen en becommentarieerd.

Niet altijd kon ik hun aanwijzingen volledig recht doen, omdat taal, rijm, metrum en strofevorm nu eenmaal ook hun tol eisten. Niettemin hebben ze me voor veel fouten behoed, me meer inzicht in de tekst gegeven en me bovendien bij het schrijven steeds gestimuleerd en aangemoedigd. Ik wil hen daarvoor uit de grond van mijn hart bedanken.

Daarnaast dank aan alle mensen die de moeite hebben genomen om mondeling of schriftelijk te reageren op berijmingen die eerder elders gepubliceerd zijn. Voor hen is dit boekje bestemd: hedendaagse lezers en zangers die verrast willen worden door het oude geluid, maar dan in nieuwe woorden.

Enny de Bruijn, mei 2024

Psalm 1

1 Ge - ze-gend wie niet mee-gaat in het kwaad
van zon-daars, wie niet op hun we-gen gaat,
wie niet blijft stil-staan waar zij zich be-vin-den,
of zit-ten tus-sen spot-ters als zijn vrien-den,
maar in Gods woord en wet zijn vreug-de heeft,
en dag en nacht naar zijn ge-bo-den leeft.

2 Hij is zoals een boom, die aan de rand
van stromend water, gunstig staat geplant:
hij draagt zijn vruchten en vernieuwt zich telkens,
zijn blad blijft groen en fris, zal niet verwelken.
Hij groeit en bloeit en alles wat hij doet,
zal slagen, want Gods zegen maakt het goed.

3 Maar anders loopt het met de zondaars af.
Wie zonder God wil leven, is als kaf
dat op de dorsvloer wegwaait van het koren.
Hij houdt geen stand als God de mensen oordeelt,
hij kan bij de rechtvaardigen niet staan.
Wie onrecht doet, zal door het recht vergaan.

PSALM 1

4 God ziet op welke weg de mensen gaan:
het pad naar Hem, het pad bij Hem vandaan.
Hij let op allen die rechtvaardig leven,
Hij kent hun weg, Hij zal bescherming geven.
Maar wie in goddeloosheid leeft, vergaat –
zijn weg loopt dood in duisternis en kwaad.

melodie Straatsburg 1539/Genève 1551

Door de eeuwen heen zijn er talrijke dichters geweest die de psalmen opnieuw berijmden, om zo deze oude liedteksten opnieuw te verwoorden voor hun eigen tijd. In die traditie schrijft ook Enny de Bruijn regelmatig nieuwe psalmberijmingen, die breed gewaardeerd worden en waarvan er verschillende gepubliceerd zijn in het *Reformatorisch Dagblad*. In deze bundel zijn 25 van haar berijmingen bij elkaar gebracht.

De teksten kenmerken zich door klassieke en tegelijk eigentijdse taal, met eerbied voor de oorspronkelijke tekst. Een uitgave voor alle lezers en zangers die verrast willen worden door psalmen in mooie, nieuwe woorden.

ISBN 978 90 435 4127 5 | NUR 709

 KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT